

7. Фактор динамічності підрозділу, який стосується організаційних змін, різного роду нововведень, так як будь-яка зміна завжди зачіпає інтереси особи [2].

Враховуючи вищезазначене, система управління командою не буде працювати ефективно, якщо не буде розроблена ефективна модель мотивації. Позитивним підходом до мотивації є наступне:

- Встановлення набору індивідуальних факторів мотивації.
- Позитивний клімат в команді.
- Можливість реалізації творчого потенціалу.
- Чітке визначення цілей в роботі.
- Винагорода за внесок в спільний результат.
- Однакові можливості розвитку кар'єри.

Як висновок слід зазначити, що причини невдач, в командній роботі підрозділів мають меншою мірою промислово-економічний чи технічний характер, але багато в чому пов'язані саме з комунікаційними й інформаційними процесами.

Список використаних джерел

1. Бакаленко, О.А. Психологія управління. О. А. Бакаленко. Психологія управління : навч. посіб. Харків : ХНУРЕ, 2020. 120 с.
2. Психологія управління: Навчальний посібник / В.М. Сич Кам'янець-Подільський: Медодобри. 2006, 2015. 180 с.

Кудерміна Олена Іванівна,

завідувач кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ,
доктор психологічних наук, професор;

Корольчук Віктор Володимирович,

провідний науковий співробітник відділу
організації наукової діяльності та захисту
прав інтелектуальної власності Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук, старший науковий
співробітник

ДЕТЕРМІНАНТИ ПІДГОТОВКИ ПСИХОЛОГІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ІЗ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

Виклики сучасності обумовлюють появу новітніх вимог до підготовки психологів для практичної діяльності в будь-якому професійному просторі. Перші камені у фундамент майбутнього професіоналізму закладаються в стінах закладу вищої освіти. Безумовно, з часу набуття чинності стандартів вищої освіти (бакалавра та магістра) окремі орієнтовні маркери для реалізації освітньо-професійних програм підготовки за спеціальністю 053 «Психологія» визначені для всіх прикладних напрямів. Водночас, сукупний зміст та результати освітньої діяльності закладів вищої освіти, що знайшли

своє відображення у стандартах, не є вичерпними та, здебільшого, визначають певний вектор подальшого розвитку освітянської діяльності в межах підготовки психологів. Конкретний зміст та результати освіти, в межах окреслених в стандарті параметрів, зумовлені значною низкою детермінантів. Особливого значення наведене набуває стосовно реалізації процесу підготовки психологів в сфері правоохоронної діяльності.

Перша група детермінант характеризує особливості очікувань потенційних стейкхолдерів (роботодавців) щодо змісту та рівня підготовки майбутніх випускників – психологів. В цьому аспекті ми зіштовхуємося з іманентною правоохоронній діяльності особливістю. Потенційними роботодавцями в правоохоронній сфері виступають органи та підрозділи Національної поліції України, Національної гвардії України, Державної служби з надзвичайних ситуацій, Державної прикордонної служби, Державної міграційної служби. Їх очікування щодо професійної підготовки до практичної діяльності психологів досить відрізняються від звичних очікувань для інших секторів ринку праці стейкхолдерів. Існує диференціація, окрім іншого, й у кожного органу та підрозділу зазначених структур.

Відмінність потреб роботодавців у сфері правоохоронної діяльності спричинена, насамперед, специфічними її особливостями. Психолог-практик, наприклад у підрозділі Національної поліції, повинен володіти знаннями, навичками та вміннями магістральними для будь-якого фахівця в сфері практичної психології, а саме: аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання; розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань; обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги; формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження; складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій; складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника тощо.

В той же час, специфіка правоохоронної діяльності вимагає наявності у майбутнього фахівця здатності діяти в умовах об'єктивно існуючого конфліктного спілкування з кримінально зараженими представниками суспільства; здатності ефективно діяти в екстремальних, загрожуючих власному життю умовах; комунікувати з особами різного віку, соціального статусу, що знаходяться в різних емоційних станах та іноді, проти їх бажання тощо. Звичне для

психологічного простору гуманістичне відношення до потреб та запитів клієнта в межах вирішення професійних завдань психологом в правоохоронній сфері піддається певним трансформаціям. «Об'єктом» фахових зусиль психолога можуть бути як законослухняні громадяни (працівники-правоохоронці, свідки, потерпілі тощо), так й особи, що мають конфліктні стосунки з державою та свідомо порушують загальноприйняті соціальні норми поведінки в ній.

Просвітницька діяльність психолога також має специфічні ознаки. Здійснюючи популяризацію гуманістичних засад збереження психічного здоров'я та психологічного благополуччя, в сфері правоохоронної діяльності, психолог спрямовує свої зусилля на формування правосвідомості окремих громадян та суспільства в цілому. Наведене зумовлює унікальність та специфічність освітньо-професійних програм підготовки психологів для потреб правоохоронної системи, що складно вписується в звичний освітній простір підготовки психологів.

Друга група детермінант – об'єктивна «неготовність» випускників цивільних ЗВО в повній мірі адаптуватися та реалізуватися в просторі правоохоронній діяльності. Не нормований робочий день (самогубці в здійсненні прийнятого рішення не дотримуються часових меж робочого часу з 8.00 до 16.30), перевага негативних емоцій над позитивними (спілкування з особами, що вчинили тяжкі та відверто відразливі дії), варіативність професійних завдань (проведення соціометрії колективу правоохоронців та, в той же день, участь в опитуванні неповнолітнього), неможливість планування робочого часу (злочини не вчиняються по графіку) тощо, виступають об'єктивними підставами для вищезгаданого твердження.

Тобто актуалізується потреба підготовки психологів для правоохоронної сфери в межах закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Починаючи з першого курсу курсант-психолог опановує певні атрибути службової діяльності, що притаманні майбутній професійній сфері. Зазначене втілюється за допомогою включення в освітньо-професійну програму підготовки психологів обов'язкових освітніх компонентів підготовки правоохоронця (вогнева та фізична підготовка тощо).

Третя група детермінант пов'язана з особливостями втілення в сучасний освітній простір закладів із специфічними умовами навчання принципів академічної мобільності, визнання результатів інформальної та неформальної освіти, забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії розвитку особистості здобувача тощо. Ми повністю погоджуємося, що реалізація наведених принципів є значущим кроком наближення вітчизняної вищої освіти до загальноосвітніх стандартів. Водночас, вважаємо за необхідне акцентувати увагу на неможливості імплементувати їх в «чистому вигляді» в освітній процес. Для майбутнього фахівця-психолога важливим елементом є опанування зарубіжного досвіду та участь у міжнародних програмах, семінарах та

тренінгах. Але в межах освітнього процесу ЗВО з специфічними умовами навчання зарахування результатів здійснення цього елементу у вигляді кредитів є неможливим. Зазначене стосується обрання здобувачем окремих дисциплін освітньо-професійної програми. Індивідуальна освітня траєкторія розвитку може бути забезпечення переважно обранням моноблоків освітніх компонентів. Інакше суспільство може опинитися в ситуації, коли її захисник обрав дисципліну, що навчас як застосовувати вогнепальну зброю, але не забажав обрати освітній компонент, що навчас де та за яких умов її дозволено використовувати. Суспільні наслідки наведеного можна тільки уявити...

Викладене не має на меті окреслення всієї низки особливостей підготовки психологів-практиків для правоохоронної сфери. Головна ціль – це підняття для обговорення актуальних для сьогодення проблем, властивих процесу перетворення вищої освіти України, насамперед, удосконаленню освітнього процесу у ЗВО зі специфічними умовами навчання в ході підготовки фахівців психологічної практики.

Куценко Дмитро Володимирович,
провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень ННІЗДН Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

НЕВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Професія поліцейського безпосередньо пов'язана із комунікаціями. Ефективна комунікація у свою чергу є запорукою ефективної діяльності та отримання очікуваного результату. Інформація отримана через комунікацію між людьми може надходити декількома шляхами, одним з яких є спостереження. Саме завдяки спостереженню за поведінкою людини можна отримати інформацію, яка буде доповнювати відомості, що надходять від неї через сприйняття змісту вимовленого, або взагалі надавати самостійну, додаткову інформацію, яка не пов'язана із темою спілкування.

Ще у 1971 році американський соціопсихолог А. Мехрабіан статистично обрахував і вивів відому модель співвідношення вербаліки і невербаліки в міжособистісній комунікації: «55 - 38 - 7», де 55% – невербаліка, 38 – голос, і лише 7% – вербаліка, тобто значення вимовлених слів .

Як підраховували дослідники, більшість відносин формується у перші 20 сек. – 3 хв. знайомства. У багатьох випадках, для оцінки ситуації і особи з якою комунікує поліцейський, саме перший,